

6. Слостенин В.А. Педагогика : учеб. пособ. для студ. пед. учеб. завед. / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко. – Изд. 4-е. – М. : Школьная Пресса, 2002. – 512 с.
7. Харченко Л. Н. Современное биологическое образование. Теоретический и технологический аспекты : монография / Л. Н. Харченко, В.И.Горова, Н.Н.Сотникова. – Ставрополь : Ставропольсервисшкола, 2005. – 320 с.
8. Харченко Л. Н. Традиции и инновации в организации вузовской системы биологического образования / Л.Н.Харченко, В.И.Горова. – Ставрополь : Ставропольсервисшкола, 2002. – 76 с.

Анотація

У статті визначено сутність професійної компетентності майбутнього вчителя природничих дисциплін профільної школи, її зміст та структуру. Розкрито поняття “професійна компетентність учителя”, виокремлено професійно-педагогічні компетенції в структурі готовності вчителя до профільного навчання старшокласників та наведено структурно-рівневу модель професійної компетентності вчителя.

Аннотация

В статье определена сущность профессиональной компетентности будущего учителя естественных дисциплин профильной школы, ее содержание и структуру. Раскрыто понятие “профессиональная компетентность учителя”, выделены профессионально-педагогические компетенции в структуре готовности учителя к профильному обучению старшеклассников. Приведена структурно-уровневая модель профессиональной компетентности учителя.

Summary

The article explains the purpose of professional competence of future teachers of natural sciences specialized schools, its content and structure. The concepts “professional competence of teachers,” singled out vocational and educational competence in the structure of teacher preparedness in the special education pupils. Given the structural-level model of professional competence of teachers.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, профільна середня школа, природничі дисципліни, професійно-педагогічні компетенції, критерії сформованості компетентності, структурно-рівнева модель професійної компетентності вчителя.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя, профильная средняя школа, естественные дисциплины, профессионально-педагогические компетенции, критерии сформированности компетентности, структурно-уровневая модель профессиональной компетентности учителя.

Key words: teacher training, school profile, natural sciences, professional and pedagogical competence criteria forming competence, structural-level model of professional competence of teachers.

Подано до редакції 26.02.2012.

УДК 378.09

©2012

Петришин Л.Й.

ДИДАКТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Особливості функціонування школи різних ступенів, у тому ж випадку і отримання певної професійної реалізації, вимагають від сучасного освітнього процесу розвитку, у повній мірі, всіх задатків та творчих здібностей особистості. Все це загалом означає зміну традиційної школи, орієнтованої на передавання знань, умінь та навичок. Окрім того, треба звернути увагу і на те, що сучасна система освіти недостатньо розвиває здібності, необхідні особистості для самостійної професійної реалізації, самовизначення, соціалізації та адаптації, прагнення бути творчо-креативною особистістю. Як зазначає І.М.Дичківська: сучасна освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості таких умов розвитку та підготовки до життя:

- знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;
- досвіду комунікації, розумової, емоційної та фізичної, професійної діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних, трудових, організаційних умов і навичок, необхідних у повсякденному житті та професійній реалізації;
- досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних, творчих здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та наукового прогресу;
- досвіду суспільних та особистісних відносин [6, с. 9-10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Існуюча джерельна база з проблеми формування креативності є досить багатоаспектною. Творчість, професіоналізм і духовність педагога розглядали у своїх роботах І.Акимов, В.Афонін, Е.Дмитрієва, В.Кліменко, В.В.Рижов, Г.Сорокоумов, Т.Флоренська, В.Шулінський, Е.Щербакова .

Особливості розвитку креативності в професійній підготовці розглядали в своїх працях С.Овчинникова, Т.Андрущенко, В.Бондарьова, З.Заболотських, І.Колобутіна, Н.Мілютіна, А.Морозов, Т.Стародубцева, Л.Степанова, Г.Фомченкова та ін.

Психолого-педагогічний аналіз проблеми креативності поданий в роботах вітчизняних учених – Н.Алексєєва, С.Бернштейна, Д.Богоявленської, В.Дружиніна, В.Загвязінського, Л.Ермолаєвої-Томіної, А.Матюшкіна, В.Моляко, Я.Пономарьова, Н.Фролова, Э.Юдіна, М.Ярошевського та ін.

Із зарубіжних дослідників даною проблемою займалися А.Адлер, Дж.Гілфорд, Д.Дункер, С.Мідник, Дж.Рензуллі, В.Смідт, Д.Тейлор, Е.Торренс, М.Уоллах, Д.Халперн, К.Юнг та ін.

Формулювання цілей статті... Тому метою нашої статті є аналіз дидактико-психологічних основ формування креативності особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження... Співзвучним положеннями І.М.Дичківської є думки вітчизняних і зарубіжних науковців відносно творчого розвитку особистості. Так Н.Т.Гурець [5] вважає, що творчість – це діяльність людини, спрямована не тільки на творення нових за змістом та формою матеріальних та духовних цінностей, але й розвиток самої особистості. Тобто забезпечується посиленою діяльністю особистості, тобто її цілеспрямованою активністю. Творчість – похідне інтелекту, заломленого через мотиваційну структуру [5, с. 9].

Притримуючись думки Н.Т.Гурець ми можемо стверджувати, що творчість і креативність є похідними інтелектуальної діяльності особистості. Відповідно до концепції Дж. Гілфорда і Е.Торренса, креативність як самобутня різновидність мислення – так зване дивергентне, котре допускає різноплановість шляхів вирішення проблеми, неординарність висновків та результатів. Таке мислення протиставляється конвергентному, що передбачає пошук єдиного правильного вирішення проблеми на основі аналізу багатьох джерел. Дивергентне мислення орієнтується на вже відоме вирішення проблеми, а виявляється тоді, коли проблема ще не вирішена і не відомий шлях її вирішення.

Дж. Гілфорд виділяв, загалом, такі компоненти креативності:

- здатність виявляти і формувати проблему;
- здатність генерувати велику кількість ідей;
- здібність продукувати різнопланові ідеї;
- здібність удосконалювати об'єкти або ідеї, додаючи деталі;
- здібність вирішувати проблеми на основі аналізу і синтезу інформації [4, с. 445].

Креативність, на думку Е.Торренса, пов'язана з загостреним сприйняттям недоліків, прогалин в знаннях, дисгармонії і т.п. До цієї концепції близька і точка зору Е.де.Боно, який висловлює думку про те, що творчість – це результат латерального (“бокового”) мислення, яке передбачає пошук вирішення проблем шляхом максимального розширення проблемного поля і пошук неординарних варіантів вирішення проблем. У розумінні появи креативності, варто було б подати порівняльну характеристику традиційного мислення особистості та творчого мислення, що є основою формування креативності.

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика традиційного та творчого мислення особистості

Традиційне мислення	Творче мислення
Орієнтоване на правильність та коректність породжуваних ідей.	Орієнтоване на породження великої кількості ідей творчого характеру, навіть не дуже коректних і суттєвих.
Ціленаправлено просувається до вирішення проблеми.	Можливе просування в творчому напрямку без чіткої цілі.
Аналітично, увага приділяється комплексу деталей у вирішенні проблеми.	Синтетичне, орієнтоване на інтуїтивне вирішення проблеми з використанням нестандартних підходів.
Поступове, вимагає правильності кожного кроку, і його послідовності.	Реалізується одразу в різних напрямках, і не зовсім послідовно.
Пошук вирішення проблеми ведеться в найбільш ймовірних напрямках, тобто спочатку перевіряються поставлені гіпотези.	Пошук рішень проблеми ведеться в малоімовірних напрямках, не передбачаючи швидкого вирішення.
Ідеї визнані помилковими, виключаються з подальшого використання.	Використання заперечення ідеї уникається, ведеться пошук шляхів інтеграції будь-яких альтернативних ідей.
При правильності початкових, у вирішенні проблеми гарантується позитивний результат.	Результат носить варіативний характер.
Продуктивне в конкретних, визначених ситуаціях, при наявності повних вихідних даних і шляхів вирішення проблеми, коли точно відомо, який результат потрібно отримати.	Продуктивне в ситуаціях невизначеності, при неповних початкових даних, коли шляхи вирішення проблеми і потрібні результати відомі в неповній системі.

Найбільш суттєва перевага традиційного інтелектуального пошуку вирішення проблеми в порівнянні з творчим, полягає у тому, що воно гарантовано призводить до досягнення найвигіднішого результату. Але це можливо лише при певних припущеннях:

- проблема, професійного або життєвого характеру, в принципі має єдино вірне вирішення або чітко окреслений реєстр вірних рішень;
- відомий алгоритм вирішення проблеми;
- дані повні і правильні вихідні дані для її вирішення.

Треба відмітити, що в науковій теорії описано ряд етапів творчого процесу, які ґрунтуються на певних інтелектуальних діях. Одним з перших, ще в 1926 році, Г.Уоллес виділив 4 етапи творчого процесу, які з того періоду почали вважатися класичними і у тій чи іншій мірі проглядаються у всіх більш сучасних класифікаціях. Ось ці основні етапи:

- підготовка (визначення проблеми, початкові спроби знайти її вирішення; у цьому випадку потрібне латеральне мислення);
- інкубація (тимчасове відкладання проблеми, але на підсвідомому рівні шукати її вирішення);
- осяяння (вирішення проблеми приходить швидко, так наче нізвідки, і найчастіше у ті моменти коли людина навіть не чекає; на цьому етапі уява більш важлива ніж творче мислення);
- перевірка вирішення проблеми (вона як і підготовка здійснюється на основі традиційного і логічного мислення).

Треба навести, в якості прикладу, ще дві, в більшості схожі класифікації творчого процесу [7]. Так О.Доснон класифікував такі етапи творчого процесу:

- визначення проблеми. Цей етап передбачає початкові знання в тій сфері, в якій визначена проблема;
- мобілізація інформації. На цьому етапі формується бачення вирішення проблеми на основі зібраних даних;
- аналіз даних;
- оцінка результатів.

Інший науковець Е.Торренс визначав у структурі творчого процесу такі етапи:

1. сприйняття проблеми;
2. пошук рішення;
3. виникнення і формування гіпотези;
4. перевірка гіпотези;
5. отримання результатів.

Творчий діяльність регламентує прийняття креативного рішення у процесі вирішення проблеми. Прийняття креативного рішення відбувається через феномен інсайту, що є несподіваним інтуїтивним рішенням, розуміння суті вирішення проблеми в новому руслі. У сучасній психології визначають певні механізми, за умов яких відбувається інсайт:

- *селективне кодування* (визначення типу інформації, за умови якої можна прийняти позитивне вирішення проблеми);
- *селективне комбінування* (поєднання часток інформації для того, щоб отримати нове, позитивне вирішення проблеми);
- *селективне порівняння* (розуміння взаємозв'язку між проблемою та уже відомим її вирішенням).

Даний механізм селективного кодування висунув О.Флемінг Проаналізувавши творчий процес як основу розуміння поняття креативності, ми можемо означити два аспекти, які є важливими для формування креативності особистості і адекватного використання творчої основи її розвитку.

1. У творчому процесі різноманітні стадії генерації творчих ідей розділені у часі. З огляду на це практично у всіх технологіях розвитку креативності на стадії початкового збору інформації для вирішення проблеми, оминаються не тільки критичне мислення, але й будь яке інше судження.

2. Основою творчого процесу є рекомбінація – визначення в нових, незвичних поєднаннях уже відомих елементів знання (теорій, принципів, методів та форм).

Саме тому К. Роджерс відзначав: “Я розумію под творческим процессом создание с помощью действия нового продукта, вырастающего, с одной стороны, из уникальности индивида, а с другой – обусловленного материалом, событиями, людьми и обстоятельствами жизни” [11, с. 228].

Процес розуміння творчості, творчого розвитку особистості, творчого процесу, творчого мислення, творчої діяльності досліджувався багатьма науковцями з сфери наукового знання (Д.Б.Богоявленською, Л.Б.Єрмолаєвою-Томіною, А.М.Матюшкіним, Я.А.Пономарьовим, Дж.Гілфордом, А.Н. Леонтьєвим, С.Л.Рубінштейном, Е.П.Торренсом).

Аналізуючи поняття творчості Д.Б.Богоявленська вивела одиницю творчості – інтелектуальну активність. Вона стверджує, що це продовження пізнавальної діяльності людини, не зумовлене суб'єктивною оцінкою роботи. Д.Б.Богоявленською було визначено певні рівні інтелектуальної активності [3, с. 82].

I рівень — пасивний

1. безініціативне прийняття вже відомого, заданого, стандартизованого;
2. потреба у нових враженнях;
3. незрілість думки та її поверхневність.

II рівень — евристичний

1. закономірність не є кінцевим продуктом розумової діяльності;
2. визначена мета кінцевого результату.

Основне завдання дослідження психології творчості та креативності полягає у дослідженні психологічних закономірностей і механізмів творчого процесу, що є основою розвитку та формування креативності особистості. Тому вітчизняній психології склався окремий напрямок – психологія творчості, основне завдання якого полягає у дослідженні особливостей творчого мислення. Окрім того у психології творчості наявні різнопланові підходи до розуміння поняття креативності. Розглядається креативність як сукупність якостей психіки; креативність як творча новаторська діяльність; Креативність як творчий процес; креативний продукт.

Дж. Гілфорд виділяє основні параметри креативності:

- оригінальність – здатність продукувати нові ідеї;
- семантична гнучкість – здатність запропонувати нове використання об'єкта;
- образна гнучкість – здатність бачити в об'єкті нові ознаки;
- спонтанна гнучкість – здатність продукувати нове у регламентованих ситуаціях [4, с. 448].

Аналіз понять “творчості” та “креативності” в психологічній та педагогічній науці, дає можливість стверджувати, що в науковому просторі ще не склалася загальноприйнята теорія креативного навчання і виховання, саме тому розвиток та формування креативної особистості передбачає управління навчально-виховним процесом.

На цю проблему звернули свою увагу в останні десятиліття російські науковці. Саме з початком XXI століття у педагогічній науці з'явилися такі вагомі дослідження у сфері вивчення креативності, як “Креативна педагогіка і психологія” А.В.Морозова та “Креативна педагогіка: методологія, теорія і практика” А.І.Башмакова. Дані науковці у свої роботах підняли основне завдання освіти — виховання творчо мислячих спеціалістів, осіб у яких наявний високий творчий потенціал, а креативність і є однією з основних характеристик повноцінно функціонуючої особистості, її творчої діяльності та інтелектуальної активності.

А.І.Башмаков, А.В.Морозов звертають увагу на те, що креативність тісно пов'язана з особливостями сприйняття особистості. Вони визначають основні особливості креативної особистості:

1. здатність сприймати неточність;
2. здатність сприймати інформацію комплексно;
3. здатність визначати головне, суттєве;
4. вміння передбачати результат;
5. вміння швидко корегувати проблеми [2, с.156].

У сучасній науці актуальність розвитку креативної педагогіки передбачається певними суспільними, політичними та економічними змінами, такими як:

- подорожчання технологій та ресурсів у суспільстві;
- зміну суспільних, політичних та ідеологічних поглядів на процес освіти, навчання та виховання;
- інтерактивність процесу навчання;
- зміну конкретного мислення на абстрактне, що дозволить розвинути творчі задатки особистості;
- розвиток технологій дистанційного навчання.

Всі ці зміни передбачають необхідність на сучасному етапі розвитку педагогічної науки, формування дидактики креативної педагогіки в сучасній освітній практиці. А.В.Морозов, Д.В.Чернишевський підкреслюють, що для досягнення розвитку креативної орієнтації системи освіти слід:

- створити в навчальному процесі атмосферу взаємодії, що допоможе розвитку творчих здібностей тих, що навчаються;
- реорганізувати навчальний процес так, щоб учень став творцем, а навчальний матеріал – засобом досягнення творчого результату;
- вести в навчально-виховну діяльність певні техніки, методики, прийоми, що дозволяють учням підвищити ефективність творчої діяльності особистості та формування креативності [9].

Даний підхід допоможе розвинути та сформуванати креативну особистість в процесі навчально-виховної діяльності. Для цього педагогам потрібно буде врахувати всі особливості творчої особистості та реалізувати технологію креативної дидактики, яка має певні відмінності від традиційної (репродуктивної). Означимо деякі з них:

Описово-порівняльний аналіз репродуктивної та креативної дидактики

ДИДАКТИКА	
РЕПРОДУКТИВНА	КРЕАТИВНА
<i>Формування завдання об'єктивне, конкретне;</i>	<i>Формування завдання функціонально-творче;</i>
<i>Метод навчання однозначний;</i>	<i>Метод навчання з використанням різнопланових методик, технік, тактик, стратегій;</i>
<i>Приклад у навчанні — прототипний;</i>	<i>Приклад у навчанні обраний учнем;</i>
<i>Результат однозначний, невідомий.</i>	<i>Результат багатозначний, непередбачуваний, формує нові знання та навички.</i>

Треба звернути увагу на думку Я.А.Пономарьова формування креативів (креативної особистості), передбачає важливість розвитку у них впевненості в непередбачуваних ситуаціях, здатності дивуватися, бути чутливим, бачити проблему у повній мірі, орієнтуватися в ній, знаходити головне, цінне [8, с. 243]. Всі ці ознаки можуть бути сформовані лише за необхідної зміни репродуктивної дидактики на креативну, зміну традиційного підходу у навчанні на креативний.

Креативний підхід передбачає: цільове формування завдання навчання, необхідність пошуку аналогу вирішення проблеми, вибір або розроблення методології навчальної діяльності, розуміння того, що існує лише ймовірність успішного вирішення проблеми.

Тому, на сьогодні необхідно дослідити можливість формування креативності як особистісної ознаки, в процесі креативного навчання та виховання у вищому навчальному закладі.

Загалом якісна характеристика креативності тісно пов'язана з різними особливостями особистісної індивідуальності людини. Саме тому нами не виявлено конкретного бачення креативності як властивості особистості в психолого-педагогічних дослідженнях науковців. Тому ми можемо визначити багатоаспектність категорії "креативність", зокрема:

1. як особистісну категорію, яка обіймає потенційну, рефлексивну, актуалізуючу креативність;
2. як творчий процес, який актуалізується в креативному результаті, що є основою створення креативного продукту, нової речі як матеріальної цінності, нового результату в духовній сфері, нового вирішення проблеми в суспільній та професійній діяльності;
3. як креативний процес, що є основою комунікативно-творчої діяльності з ціллю креативного розвитку особистості.

Саме у цьому і проявляються особливості формування багаторівневої креативної категоризації, яка, у свою чергу, буде розвиватися та збагачуватися з розвитком креативної дидактики. Креативність, у загальному розумінні цього слова – це сутність якостей психіки особистості, що забезпечують продуктивні перетворення в діяльності, а також є засобом до створення якісно нового продукту.

З огляду на це в якості критеріїв креативності потрібно розглядати комплекс певних ознак творчої діяльності особистості:

- 1) здатність формувати ідею в процесі зміни точки зору на проблему;
- 2) здатність створювати нетипові, неординарні ідеї;
- 3) готовність швидко переключати увагу з однієї ідеї на іншу;
- 4) здатність працювати в неординарній ситуації;
- 5) вміння у простому бачити складне, у складному – просте [10, с. 104].

На сучасному етапі креативність, розглядається як функція всесторонньо розвиненої особистості, яка розвивається в структурі особистісних якостей. При всьому різноматті існуючих думок більшість дослідників роблять акцент на об'єднанні креативності і творчого потенціалу, що можуть бути визначені як поєднання здібностей і інших якостей особистості, які сприяють розвитку творчого мислення.

Окрім того у вітчизняній і зарубіжній педагогіці розроблені різні теорії навчання, що охоплюють проблему творчого розвитку, так Я.Л.Пономарьов, А.З.Рахімов є авторами теорії творчого розвитку; Л.В.Заков розвивав теорію розвиваючого навчання; Л.М.Матюшкін, М.І.Махмутов розробили теорію проблемного навчання, у всіх теоріях не останнє місце відводиться творчості та розвитку творчих здібностей особистості.

Сучасна освітня система має забезпечити кожному хто прагне навчатися, отримувати професійну освіту, активний розвиток, активне навчання з ціллю розвитку та формування творчих та креативних якостей. Так, Т.І.Шамова, Т.М.Давиденко сформулювали основні вимоги до організації активного навчання: навчальний матеріал повинен спонукати до творчої діяльності та активної розумової діяльності; методи активізації навчання повинні забезпечувати активність у пізнанні нового, вивченні його.

Педагогічна майстерність майбутніх соціальних педагогів передбачає, в першу чергу, знання і уміння а також творчість яка невід'ємна від професійної компетентності. Вона визначається об'єктивними й суб'єктивними факторами. Об'єктивні фактори – це система знань, умінь, навичок.

Професійні знання соціального педагога: педагогіка й психологія, фізіологія розвитку дитини, методики виховної роботи. Ці знання необхідні для вивчення дитини, аналізу його вчинків і поведінки, особливостей його спілкування, сумісності його в групі інших дітей.

Соціальний педагог повинен уміти: організувати діяльність і співпрацю дітей; володіти деякими прийомами артистизму, мовою, подихом, ритмом і постановкою голосу, мімікою й жестами; знаходити в бесіді той тон і мову. Не просто говорити, а переконати й вплинути.

Починаючого педагога до майстерності приводить педагогічна техніка, вироблені навички. Це значить, – уміння зрозуміти вихованця, а це знання психології спілкування, відносин, педагогічної психології; мовні вміння: знати особливості мови, знати, як сприймається твоя мова, як вона розвивається; уміння виразити своє відношення до вчинку, до людини, своє емоційне відношення; і в той же час володіння навичками самоконтролю, самоаналізу, самоспостереження.

А наступними факторами професійної майстерності є суб'єктивні фактори. Суб'єктивні фактори – це якості, що характеризують індивідуальність особистості у її творчій діяльності, креативному вирішенні професійних проблем, здатності творчо самвдосконалитись та креативізуватись. Адже *креативізація – це процес формування креативності особистості під впливом навчання, виховання та засвоєння соціальних ролей в процесі соціалізації*. Саме це нове поняття, запропоноване нами, є однією з основних умов формування особистості соціального педагога, який повинен володіти професійною спрямованістю, професійним мисленням та професійною самосвідомістю.

Отже, професійна майстерність майбутніх соціальних педагогів базується на фундаментальний та загальнокультурній підготовці й успішній креативізації особистості, саме тому досить важливими є вивчення дидактико-психологічних основ креативності та використання їх у підготовці майбутніх соціальних педагогів.

Удосконалення підготовки майбутніх соціальних педагогів повинно бути направлено на:

- формування фундаментальних знань для подальшої практичної, професійної діяльності;
- креативно-творчий розвиток, чому повинні відповідати мета, зміст, форми і методи навчання;
- успішну креативізацію;
- позитивну соціалізацію;

Н.К.Бакланова відмічає, що визначення “творчої мети навчання, організації досвіду творчої діяльності, розвитку творчої самостійності студентів, будуть допомагати формувати їх творчі якості...” [1, с. 91].

Висновки... Резюмуючи все вище проаналізоване, слід відмітити, що креативність як комплекс інтелектуальних та індивідуальних особливостей, здібностей особистості, дозволяє генерувати оригінальні ідеї, інноваційні підходи до вирішення тієї чи іншої проблеми. Це проблема достатньо активно вивчалася зарубіжними і вітчизняними науковцями, а результати даних досліджень широко використовуються у розробці різноманітних технологій, методик, програм по розвитку та формуванню креативності особистості.

Загалом, аналіз наукових досліджень дає можливість визначити основні умови формування креативності особистості в процесі навчання: створення середовища для активізації творчості студента та актуалізації креативності, формування внутрішньої мотивації, розвиток навичок творчого мислення, введення в зміст навчального процесу методів активного навчання та залучення уже існуючих ресурсів у процес формування креативів.

Література

1. Бакланова Н.К. Професійна майстерність працівника культури : навчання, допомога / Н.К.Бакланова. – М. : Высшая школа, 1994. – 120с.
2. Башмаков А.И. Креативная педагогика : методология, теория и практика/ А.И. Башмаков и др.; под. ред. Ю.Г. Крушова. – М. : Альфа, 2002. – 319 с.
3. Богоявленская Д.Б. Об одном из подходов к исследованию интеллектуального творчества / Д.Б. Богоявленская // Вопросы психологии. – М. – № 4. – 1976. – С. 69-89.
4. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекту / Дж. Гилфорд // Психология мышления / под. ред. А.М. Матюшкина. – М. : Прогрес, 1965. – С. 433- 456.
5. Гурець Н.Т. Педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у гуртковій роботі : автореф. дис. ... канд. пед. наук, 13.00.04. / Н.Т. Гурець // Харківський держ. університет ім. Г.С.Сковороди – Харків, 1994. – 25 с.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник /І.М. Дичківська. – К. : Академ видав, 2004. – 352 с.
7. Доснон О. Развитие креативности : креативность и обучение /О.Доснон // Когнитивное обучение : современное состояние и перспективы. – М. : Изд-во ИП РАН, 1997. – С. 65-84.
8. Исследование проблемы психологии творчества / Под. ред. Я.А.Пономарева. – М. : Наука, 1983. – 336 с.
9. Морозов А.В. Креативная педагогика та психология / А. В. Морозов, Д. В. Чернишевский. – М. : Академічний проспект, 2004. – 560 с.
10. Платонов К.К. Краткий словарь психологических понятий / К.К. Платонов. – М. : Высшая школа, 1984. – 174 с.
11. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека : перевод с англ./ К. Р. Роджерс ; общ. ред.

Анотація

У статті аналізуються різноманітні наукові підходи до формування креативності особистості; розглянуто поняття “креативна особистість”; охарактеризовано основні складові креативної особистості; визначено основні чинники, що забезпечують творчу активність людини, введено в науковий обіг нове поняття – креативізація.

Аннотация

В статье анализируются различные научные подходы к формированию креативности личности; рассмотрено понятие “креативная личность”; охарактеризованы основные составляющие креативной личности, определены основные факторы, обеспечивающие творческую активность человека, введено в новое понятие – креативизация.

Summary

The article analyzed various scientific approaches to creativity, personality, considered the notion of creative personality, and described the main components of the creative personality, the main factors that provide human creativity, put into circulation a new concept of equally-kreatyvizatsiya.

Ключові слова: креативність, особистість, творчість, особистісний розвиток, креативізація.

Ключевые слова: креативность, личность, творчество, личностное развитие, креативизация.

Key words: creativity, person, creation, personality development, kreatyvizatsiya.

Подано до редакції 19.03.2012.

УДК 371.34:78

©2012

Самохіна Н.М.

ТВОРЧА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Нова парадигма освіти актуалізує значущість творчості в процесі формування педагога-музиканта. Область прояву музично-педагогічної творчості не обмежена особистістю педагога-музиканта, а проектується й на його діяльність. Професіоналізм діяльності, як і професіоналізм особистості вчителя музики – якісні характеристики фахівця, що демонструють його вищу професійну кваліфікацію та компетентність. Однак, якщо професіоналізм особистості педагога-музиканта відображає високий рівень сформованості професійно важливих особистісних якостей (креативності, професійно орієнтованої мотивації й ціннісного ставлення до самовдосконалення й творчої самореалізації в професії), то професіоналізм діяльності являє собою їх практичне здійснення (реалізацію), без якої досягнення творчих результатів у вирішенні поставлених завдань стає неможливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми...

Феномен творчої діяльності з давніх часів був об’єктом дослідження науковців різних галузей (філософії, психології, педагогіки). На сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки актуалізується розуміння творчої діяльності як суб’єкт-суб’єктної взаємодії. У зв’язку з цим науковий інтерес викликають праці Є. Климова, В. Мерліна, Я. Пономарьова, Л. Філіпова, у яких проаналізовано особливості індивідуального стилю діяльності особистості як найважливішої ознаки творчого характеру. Цікавими є дослідження П. Гальперіна, Н. Тализіної, В. Беспалька, І. Зязюна, які вивчають механізм взаємозв’язку творчого мислення, формування розумових дій і творчої діяльності. Практичний інтерес викликають присвячені вивченню обдарованості роботи В. Моляка, М. Холодної, С. Сисоєвої, у яких запропоновано методики виявлення й розвитку творчих якостей особистості.

Окремі аспекти творчої діяльності педагога-музиканта досліджували такі сучасні вітчизняні науковці, як І. Зязюн, Л. Левчук, С. Гончаренко, М. Лещенко, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін. Змістом робіт названих авторів є аналіз художньо-творчих якостей учителів музики, їхнього творчого досвіду а також особистісно-ціннісного ставлення до різноманітних явищ музичного мистецтва.

Формулювання цілей статті... Незважаючи на те, що проблема творчості педагога-музиканта постійно перебуває в полі зору науковців, тема зберігає свою злободенність. Метою статті є визначення творчих детермінант професійної діяльності педагога-музиканта.

Виклад основного матеріалу дослідження... Як стверджує Л. Арчажникова, музична діяльність – структура багатогранна й передбачає педагогічну, хормейстерську, музикознавчу, музично-виконавську, дослідницьку роботу, що ґрунтується на вмінні самостійно узагальнювати й синтезувати здобуті знання [1, с. 17-18]. Специфіка професійної діяльності учителів музики не лише впливає на професіоналізм фахівців цієї галузі, але й робить їхню діяльність унікальною. Синтез музичного та педагогічного складників у діяльності педагогів-музикантів передбачає різнобічну освіченість фахівців, актуалізує творчу спрямованість їхньої діяльності.

Музичний складник представлено виконавською, дослідницькою, диригентською діяльністю педагога-музиканта. Реалізацією педагогічного складника є процес викладання та безпосереднього навчання й виховання